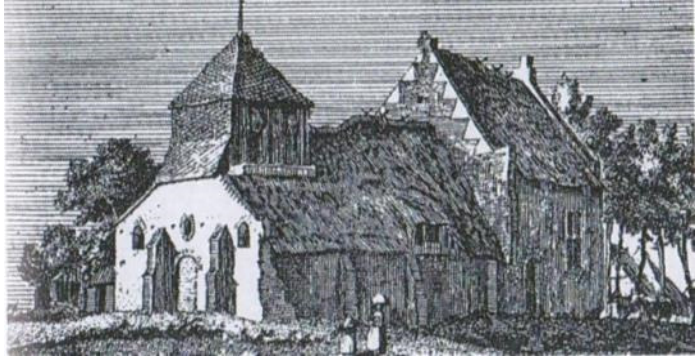

1393 **Half Luttel Meijel als bruidschat**

Op 5 juni 1393 kreeg Cleijn Meijel of Luttel Meijel bijzondere aandacht in de kapel van Vlierden.¹ Deze kapel was toen blijkbaar al heel lang een druk bezochte bedevaartplaats, gewijd aan Maria als O.L. Vrouw in het Kraambed ofwel O.L. Vrouw ter Schoor. In 1541 werden kostbaarheden uit die kapel gestolen, maar ook stukken uit een 'comme'. Zo'n comme was een kist waarin de toenmalige schepenen als dorpsbestuurders hun archieven bewaarden.² Je mag dus verwachten, dat die schepenen in of bij de kapel hun bijeenkomsten hielden in dingbank of schepenbank.

Gravure van de oude kapel van Vlierden voor 1748

Op die 5 juni 1393 waren in die kapel de twee geestelijken Zigerus van Vlierden en Wilhelmus Bras met de heer Reynerus van Ravenecker aanwezig bij een voor Meijel interessante overdracht.

De edele heer Henricus Stakenborch van Bergelen had hen als getuigen uitgenodigd, zodat de overdracht officieel op schrift gesteld zou worden. Henricus verklaarde daar dat hij bij gelegenheid van het huwelijk van zijn wettige dochter Jutta met Johannes van Beeregghen van Helden een schenking deed. Hij gaf aan dochter Jutta de helft van een mansus, genaamd Cleijn Meijel of Luttel Meijel. Vroeger behoorde deze mansus aan Arnoldus van Bergelen en in 1368 een andere deel van Luttel Meijel aan Dirck van Beirgulen. Henricus gaf niet de hele mansus, want de niet geschonken helft verkocht hij aan dochter Jutta.

Luttel Meijel

De vermelding van deze mansus of hoeve, die deels in de parochie Deurne deels in de parochie Meijel lag, ten noorden en ten zuiden van de Sint Willibrordusput, geeft een stukje geschiedenis van Meijel inhoud.

Hoeve Cleijn Meijel of Luttel Meijel werd o.a. in 1421 en 1447 ook genoemd als 'Luttel Meydel' (met 'd'), waarin de oude naam Medelo gemakkelijker te herkennen is.

¹ RHCe, toegang 15240 Schepenbank Helmond, inv.nr. 3787, aktenr. 178 (oud inv.nr.214) 1396-1400): 05-06-1393

² Margry P.J. e.a., Bedevaartplaatsen in Nederland 2 Noord-Brabant, (1998), p.896-897

Zo'n mansus ontstond in de Vroege Middeleeuwen. Het was oorspronkelijk de naam voor de oppervlakte van in cultuur gebrachte of in cultuur te brengen landbouwgrond. Later kreeg het de betekenis van een hoeve, een boerderij op die landbouwgrond.

Meijel tussen 800 en 1500.

Op een hedendaagse kaartje is aangegeven hoe groot het eilandje Medelo was dat rond 800 in de Peel lag en hoe het groeide naar de situatie in 1500.³

- In het jaar 800 konden boeren op dit stuk grond akkers maken.*
- Deze grond kwam daar tussen 800 en 1500 bij.*

Heel het gebied rond deze landbouwgronden (dekzandgrond) was moeras, veen, turfgebied.

In de Middeleeuwen had een landsheer een saalland met daaromheen boerderijen (mansi) van de horige boeren. Zo'n boerderij of hoeve had aan 'eigen' grond zoveel als door de boer en zijn gezin bewerkt kon worden, meestal 10 tot 15 hectare. Maar in Meijel waren de stukken veel kleiner. De boeren moesten voor het verkrijgen van de grond wel allerlei diensten aan de heer verrichten. Land bewerken, wegen repareren, gebouwen en hekwerken onderhouden, geweven stoffen leveren, enzovoort. Ook moesten ze cijns betalen, een soort huur of pacht, vanwege de materialen die de landsheer hun geleverd had voor de bouw van hun boerderijen.

Het is voor Meijel niet duidelijk van welke landsheer de gronden van Luttel Meijel oorspronkelijk afkomstig waren. Van een heer in Brabant of van een landsheer die in (Groot-) Meijel gronden bezat?

Een groot gebied rond de Sint Willibrordusput (op het kaartje met een rood ovaaltje aangegeven) noemde men 'Luttel Meijel', maar we weten niet hoe groot dat precies was. Het lag zowel aan de Deurnese als aan de Meijelse kant van de Sint Willibrordusput.⁴

³ Zie *Atlas van Nederland in het Holoceen* (Amsterdam 2011), waaraan Henk Weerts uit Meijel een grote bijdrage leverde.

⁴ Gegevens komen uit RHCE (Schepenakten van Helmond), de Bossche Protocolen in het stads archief 's-Hertogenbosch en het Legerboeck van Meijel in archief van de Hertogen van Croÿ te Dülmen.

Door dat gebied en langs de St. Wilbertspuit liep ook de enige oude weg door het centrum van de Peel, de zogenaamde weg van Den Bosch naar Keulen boven de Peelrandbreuk, waarover vanaf 1277 het handelsverkeer van Roermond naar Den Bosch trok.⁵

Sommige boerderijen of hoeven in dat gebied Luttel Meijel worden in archieven (meestal cijnsboeken) met naam genoemd, zoals Kelmershove (afkomstig uit bezit van Heijnen Stakenborch), Braulmansguet (ook Broylmansgoet), Merwijcks Acker, Pelsecamp en de Hoeffschen Camp.

Het gebied Luttel Meijel werd in de veertiende en vijftiende eeuw geleidelijk in stukken met boerderijen opgedeeld.

Uit: H. Jaillot 'Peelgebied', 1696

Mensen op Luttel Meijel

Na 1340 worden regelmatig personen vermeld die in het gebied rond de Sint Willibrordusput woonden of er grond gebruikten.

In 1340 had heer Jan van Geldrop er grond tot aan de Heittrak toe. Tussen 1385 en 1428 kwam in verband met Luttel Meijel de 'achternaam' Van Geldrop vaker voor, bijvoorbeeld de kinderen van Jan van Geldrop: Wouter, Rutger (gehuwd met Mechteld), Willem, Zeger (gehuwd met W. Aecht) en Sophie (gehuwd met Engbert van den Dodenberch). Daarna, tussen 1428 en 1434, nog kinderen van Wouter, Rutger en Zeger, o.a. Rutger Rutgerss van Geldrop, Jan van Geldrop en 'Melle, heer Willem van Geldrop, investiet van Melle, zoon van Zeger van Geldrop'. Zij moesten vooral cijns of belasting betalen voor stukken binnen de gemeente Deurne, tussen Heittrak en Meijel.

Jan van Hoeschot ofwel ridder Jan van Meerwijck bezat in 1412 het Broylmansgoet met een hoeve, aan de Meijelse kant.

Henrick Kelner had die hoeve in 1428 of een ander stuk van Braulmansgoet. Deze Henrick was rentmeester (kellener) van Meijel.

⁵ Linssen J. De stichting van de stad Roermond en haar eerste opkomst', in *Publications de la Société historique et archeologique dans le Limbourg* 112 (1976) 7-133

Kelmershove, een hoeve op Luttel Meijel, wordt De Hof

Luttel Meijel lag deels in Deurne, deels in Meijel.

De hoeve die Jutta in 1393 van haar vader Heijn Stakenborch verkreeg lag ook voor een deel in Deurne en voor een deel in Meijel. Maar het grondstuk met een of meer boerderijen is opgesplitst, vaak bij verdeling van een erfenis.⁶

Er kwamen verschillende bezitters of pachters of cijnslieden. Een stuk grond met boerderij kwam in handen van Peter Vossen (Pauwels?) uit Weert, vervolgens aan Hendrick soene Aert Swerts van Meyel en daarna aan Lauwreyns van den Hulsberch.⁷

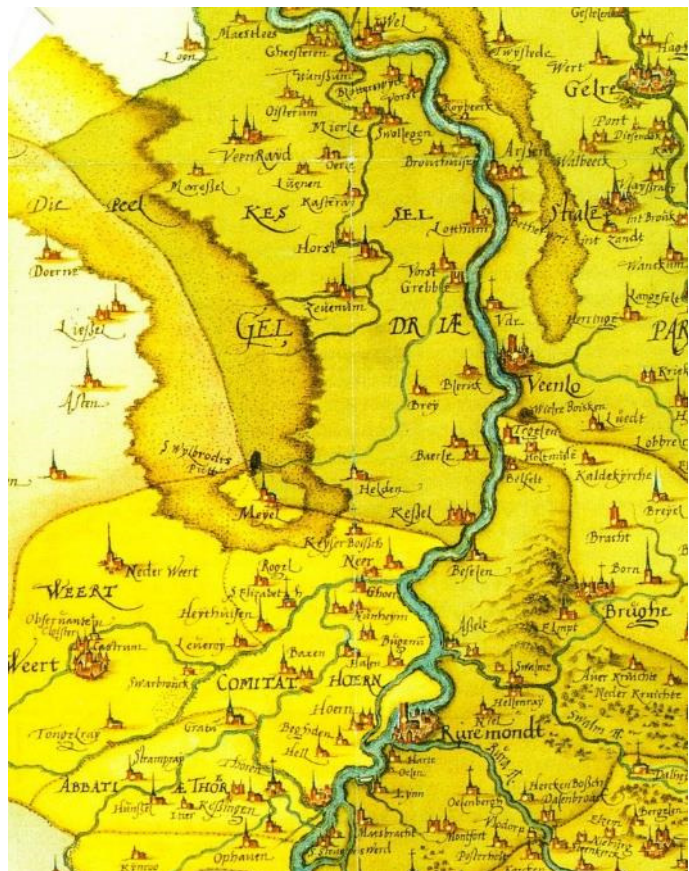
Op Meijels grondgebied ontstond de Kelmershove, ook wel Kelvershove genoemd. De nakomelingen van Heijn Stakenborch en zijn dochter Jutta moesten in 1490 cijns betalen voor deze hoeve.

Dat deze hof binnen Meijel lag blijkt uit berichten over een ruzie. Op 25 april 1452 moest Philips, hertog van Bourgondië en Brabant, beslissen in een ruzie tussen Peter van Bijeringen en zijn burenen, ingezetenen van Deurne. Het ging om een stuk heide met weiland op Luttel Meijdel.

Peter van Bijeringen dacht dat het helemaal van hem was, maar namens inwoners van Deurne maakten Willem van den Beken en Lambrecht van Loen duidelijk dat Peter van Bijeringen ver over de grens was gegaan.

Van Bijeringen had al een stuk heide en weiland (tot in de pedel) afgepaald en er een put gemaakt, waarbij hij een grenssteen had gezet.

De Deurnese en Meijelse burenen bij de Sint Willibrordusput kwamen er niet, de ruzie werd niet bijgelegd. Er werd een proces aangespannen, waarbij Henric Celen, rentmeester

⁶ Zie bv. RHCE, Schepenbank Helmond, 216, f.570 in 1425, waarin Margriet dochter van Jans van den Grave een stuk van Luttel Meijel gekregen had uit bezit van Hendrick van Stakenborch.

⁷ RHCE, Schepenbank van Helmond, deel 227/3, f. 633, 20 juni 1495

van Helmond, alles op een rijtje zette. Er kwam een zitting en rentmeester Philips van den Bossche kreeg de opdracht een scheidslijn aan te brengen, waarbij de put voor de helft in Deurne en voor de helft op de grond van Peter van Bijeringen in Meijel zou komen te liggen. De put moest dus van beide kanten gebruikt kunnen worden. De zaak werd zo via een gerechtelijk besluit van 9 juni 1452 opgelost. Voor de werkzaamheden moest Peter van Bijeringen 20 franken en de helft van 28 Rijnse guldens betalen aan rentmeester Philips van den Bossche, terwijl de inwoners van Deurne de andere helft van 28 Rijnse guldens moesten voldoen.⁸

Ook het gebied van de Kelmershove, ‘De Hof’ genoemd, werd verdeeld in stukken en daarom vinden we er in 1500 verscheidene cijnslieden genoemd die belasting of pacht moesten betalen, onder anderen: Henrick Gorijs Lijnsens soen en zijn vrouw die dochter was van Heijn Straetemans, Symen Jan Aerts soen vande Schuen, Jan Jacob Lemmens groten soen, Jan van Kalis, Lucas van Meijel met zijn zonen Michel, Meeus en Jan. Zij moesten die cijns betalen aan Maria van Ghoor, vrouwe van Meijel en Vronenbroek, en haar man ridder Jan van Montfort, die zijn klerk alles liet opschrijven in het Legerboeck van Meijel. Die klerk was zeer waarschijnlijk priester Matthias vander Linden.⁹

Na 1550 werd niet meer gesproken over Luttel Meijel, dat helemaal opgesplitst was. Het gebied binnen Meijel werd toen al genoemd naar de grootste hoeve, de Kelmershove, en heette voortaan ‘**De Hof**’.

Henk Willems

⁸ RHCE, archief Deurne RANB.1107 (inv.nr. 527, f. 102v) en VII.1. (oud)

⁹ ham.53.048 Attestatie van Roermond 1535-1: Getuigenis o.a. van Nederweert voor schepenen van Roermond op 9 oktober 1535 (Dionysiusdag), naar een bijlage die op 24 september 1611 werd ingebracht in het proces over grensgeschillen tussen Meijel en Kessel/Helden